

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

Вченою радою Інституту мистецтв

_____ К.Ю.Бацак

“16» ___ грудня ___ 2014 року

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ
ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ**

Спеціальність:

7.02020501 «Образотворче мистецтво*»

8.02020501 «Образотворче мистецтво*»

Інститут мистецтв

2014 – 2015 навчальний рік

Методичні рекомендації до виконання творчої роботи спеціаліста, магістра з галузі знань 0202 «Мистецтво», спеціальності 7.02020501, 8.02020501 «Образотворче мистецтво*».

Розробники: Романенкова Ю.В., доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри образотворчого мистецтва;
Кротова Т.Ф., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
дизайну;
Рябчук Л.В., старший викладач кафедри образотворчого
мистецтва;

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв

Протокол від «05» листопада 2014 року № 3

Завідувач кафедри
образотворчого мистецтва _____ Ю. В. Романенкова
(підпис)

© _____, 2014 рік
© _____, 2014 рік

ЗМІСТ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДИПЛОМНУ РОБОТУ	4
1.1. Характеристика, мета і завдання дипломної роботи.....	4
1.2. Основні етапи підготовки та виконання дипломної роботи.....	5
II. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ТЕКСТОВОЇ ЧАСТИНИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ	6
2.1. Тематика дипломної роботи; керівництво.....	6
2.2. Структура роботи та змістовне наповнення.....	7
III. ВИКОНАННЯ ТВОРЧОЇ РОБОТИ	12
3.1. Основні положення щодо підготовки творчої частини дипломної роботи.....	12
3.2. Етапи виконання творчої роботи.....	13
IV. ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ЧАСТИНИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ	15
4.1. Загальні вимоги.....	15
4.2. Цитування та посилання на використані літературні джерела.....	16
4.3. Складання та оформлення списку використаних джерел.....	17
4.4. Оформлення додатків.....	17
V. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ТА ЗАХИСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ	18
5.1. Допуск до захисту. Письмовий відгук керівника, зовнішня рецензія.....	18
5.2. Рекомендації до підготовки презентації захисту дипломної роботи.....	19
5.3. Захист дипломної роботи.....	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	21
ДОДАТКИ	23

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДИПЛОМНУ РОБОТУ

1.1. Характеристика, мета і завдання дипломної роботи

Дипломна творча робота студента ОКР «Спеціаліст» та «Магістр» є заключним підсумовуючим етапом процесу освітньо-професійної теоретичної та практичної підготовки в межах нормативної та вибіркової складових освітньо-професійної програми зі спеціальності 7.02020501, та 8.02020501 «Образотворче мистецтво*». Дипломна робота є однією з форм виявлення набутих студентом у процесі навчання інтегрованих умінь, знань, навичок, які необхідні для розв'язання конкретних завдань наукового, теоретичного і практичного характеру.

Дипломна творча робота спеціаліста та магістра складається з двох частин: науково-дослідної та творчої роботи. Науково-дослідна частина розкриває теоретичні засади обраного для аналізу феномену мистецтва, включає історичний та мистецтвознавчий аналіз базових понять (обраного виду, жанру, стилю, техніки і матеріалів), висвітлює аспекти творчості видатних майстрів, творчість яких наближена до вибраної спеціалістом або магістром теми.

Творча частина дипломної роботи спеціаліста, магістра повинна бути представлена у вигляді виконаних творів образотворчого мистецтва (живопису – пейзажу, натюрморту, декоративного розпису, імітації вітражу, декоративного панно, станкової графіки – вільної або друкованої) або декоративно-прикладного мистецтва (кераміка, гобелен, батік, вишивка, тощо). Можливе виконання серії робіт в одному з жанрів. Робота має демонструвати високий рівень естетичної культури студента, майстерне володіння художніми засобами виразності й технічними навичками виконання. Результати виконання двох частин оцінюються окремо, після чого бали сумуються та виводиться загальна оцінка за 100-бальною шкалою (критерії оцінювання дипломної роботи див. у додатку Г).

Мета дипломної роботи спеціаліста та магістра – вміння творчо трансформувати набутий досвід на базі засвоєних впродовж навчання знань

та навичок, втілення їх на практиці під час виконання твору образотворчого мистецтва різних рівнів складності, формування власної творчої ідеї та її візуалізація.

Основні завдання творчої дипломної роботи спеціаліста та магістра у науково-дослідній роботі:

- вміння формулювати мету та завдання роботи, викладати власну думку, давати оцінку мистецьким явищам;
- аналізувати досліджену мистецтвознавчу літературу, робити компаративний аналіз мистецьких творів, застосовуючи мистецтвознавчий категоріальний апарат;
- аналізувати власну творчу роботу, застосовані засоби художньої виразності, техніку, матеріали, застосовуючи мистецтвознавчий інструментарій.

У творчій частині:

- виявлення володіння засобами і прийомами створення на площині або в об'ємі живописних або предметних форм у відповідних техніках;
- демонстрування вміння організовувати простір, komponуючи в ньому предмети;
- вміння стилізувати форму, абстрактно мислити, володіти мовою знаку та символу.

1.2. Основні етапи підготовки та виконання дипломної роботи

Основними етапами виконання дипломної роботи є:

- вибір теми та її затвердження;
- розробка завдання та складання поетапного плану виконання дипломної роботи;
- опрацювання літературних джерел та електронних ресурсів для написання текстової частини роботи;

- написання першого варіанту тексту кожного зі структурних елементів тексту, подання їх на ознайомлення керівнику;
- усунення недоліків, написання остаточного варіанту тексту, оформлення списку використаних джерел і додатків;
- отримання відгуку керівника текстової частини дипломної роботи;
- зовнішнє рецензування текстової частини роботи;
- підготовка творчої роботи відповідно до календарного плану, її поетапне затвердження кафедри;
- перегляд творчих частин робіт кафедрою та допуск до захисту;
- подання зброшурованої (у твердій палітурці) завершеної науково-дослідної частини на кафедру, завершення та оформлення творчих робіт;
- захист роботи на засіданні Державної екзаменаційної комісії.

II. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ЧАСТИНИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

2.1. Тематика дипломної роботи та керівництво

Студенту надається право самостійно обирати тему роботи, погоджуючи її з керівником. Тематичне спрямування робіт затверджується кафедрою. Студентам, що не визначилися з темою в установлений термін або не обрали тему самостійно, пропонується обрання теми з орієнтовного переліку, розробленого кафедрою. Призначення тем дипломних робіт розглядається з урахуванням наукових інтересів студентів, виявлених під час навчання, а також враховуючи її актуальність і новизну, наявність наукової бази для її виконання, можливість отримання та практичного опрацювання матеріалу. Обрані студентами теми дипломних робіт затверджуються на засіданні кафедри, після чого протокол з відповідними даними подається на затвердження Вченої Ради Інституту. Тема науково-дослідної частини роботи має бути безпосередньо пов'язана з тематичним спрямуванням творчої частини роботи.

Керівництво дипломною роботою здійснюють два викладача, один консультує студента під час написання науково-дослідної частини роботи, другий керує підготовкою творчої частини.

Науковий керівник:

- допомагає обрати студенту тему, сформулювати мету, завдання дипломної роботи;
- рекомендує основну та додаткову літературу, довідкові та архівні матеріали, інші джерела для опрацювання дипломної роботи;
- контролює виконання студентом затвердженого графіку роботи;
- аналізує та контролює організацію самостійної роботи студента;
- надає практичну допомогу при виконанні усіх етапів роботи;
- проводить систематичні консультації, визначені графіком та призначені за необхідністю.

Керівник творчої роботи:

- допомагає обрати тему творчої роботи;
- рекомендує основні та додаткові джерела для опрацювання творчої роботи;
- контролює етапи виконання пошукових ескізів, начерків, композиційної побудови та безпосередньої реалізації задуму відповідно до затвердженого графіку роботи;
- аналізує та контролює організацію самостійної роботи студента;
- надає практичну допомогу при виконанні усіх етапів роботи;
- проводить систематичні консультації, визначені графіком та призначені за необхідністю.

2.2. Структура науково-дослідної частини роботи та її змістове наповнення

Основними структурними складовими науково-дослідної частини дипломної роботи спеціаліста, магістра є:

1. титульна сторінка;
2. зміст;

3. вступ;
4. основна частина (I, II, III розділи, висновки до кожного розділу);
5. загальні висновки до роботи;
6. список використаних джерел;
7. додатки.

Титульний аркуш роботи (оформляється відповідно до зразка №1 у додатках) містить таку інформацію:

Назва навчального закладу, кафедри, тему, шифр напряму підготовки, прізвище та ініціали наукового керівника та керівника творчої роботи, їх наукові ступені та вчені звання, прізвище та ініціали студента, відомості щодо допуску дипломної роботи до захисту.

Зміст подають на початку роботи (див. зразок №2 у додатках). Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів, зокрема, вступу, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У *вступі* розкривається сутність і стан наукової проблеми та її значущість, обґрунтується необхідність проведення дослідження, а також подається загальна характеристика роботи з обов'язковим включенням рекомендованих нижче складових.

Актуальність теми має містити й обґрунтування доцільності роботи, необхідність виствітлення окремих, погано досліджених аспектів та теми загалом.

Об'єкт дослідження – це частина реальної дійсності, яка підлягає дослідженню, тобто процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для поглибленого вивчення.

Предмет дослідження – це частина об'єкта, на яку спрямована основна увага дослідника та сфера його застосування. Предмет дослідження визначає тему дипломної роботи.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове, наприклад:

Об'єкт дослідження: історичний живопис України у контексті історичного жанру в творчості майстрів світового мистецтва.

Предмет дослідження: історичний жанр в українському живописі XIX ст.

Мета дослідження полягає у встановленні, виявленні наукових фактів, формулюванні закономірностей, обґрунтуванні найефективніших шляхів вирішення наукових та творчих проблем. Тому в ній вживаються такі формулювання: “визначити”, “дослідити”, “виявити”, “встановити”, “обґрунтувати”, “довести”, “перевірити”, “розробити” тощо.

Мета розкриває те, що автор хоче визначити при проведенні досліджень: встановити залежності між чинниками; визначити зв'язки між явищами; розробити умови для усунення недоліків; розкрити можливості вдосконалення процесу; охарактеризувати обставини; простежити розвиток тощо, наприклад: «проаналізувати становлення історичного жанру в умовах розвитку українського живопису XIX ст.».

Завдання дослідження – це послідовні етапи дослідницької роботи, спрямовані на досягнення поставленої мети. Завдання повинні послідовно і логічно розкривати, конкретизувати мету дослідження і відображатися у подальших висновках роботи, наприклад:

- дослідити становлення та еволюцію пейзажного жанру та внесок у цей процес вітчизняних митців ;
- дати характеристики різних видів пейзажних творів; виявити композиційні та колористичні основи в пейзажі.

Методи дослідження:

- комплексний аналіз;
- мистецтвознавчий аналіз;
- компаративний аналіз;
- історичний метод.

Наприкінці вступу наводиться структура науково-дослідної частини: перелік її структурних елементів у послідовності їх розміщення.

Структура текстової частини роботи.

Перший розділ містить постановку наукової проблеми, загальну інформацію про вид, жанр мистецтва, в якому виконано творчу частину роботи, історичний екскурс у виникнення та їх основні еволюційні фази. Другий підрозділ зазвичай присвячується аналізу світового та вітчизняного досвіду митців у даному жанрі, в тому числі – найдосконалішим сучасним мистецьким зразкам.

Другий розділ присвячується техніці та матеріалам, в яких виконано творчу роботу, містить аналіз етапів їх використання в зарубіжному та вітчизняному мистецтві, висвітлює стан їх застосування в сучасному мистецтві.

Третій розділ присвячений творчій роботі. В ньому послідовно описується процес виникнення творчого задуму: пошук художнього образу, композиції, вибір техніки та матеріалів, а також подаються етапи реалізації творчого задуму, характеризується технологія виконання творчої роботи з фотофіксацією. Також може бути подано інформацію про еволюцію роботи з обраним мотивом власне у творчості автора, про роботи які в даній техніці жанрі передували дипломній роботі.

У висновках до розділів та у загальних висновках наводяться наукові й практичні результати, отримані під час роботи над дипломним дослідженням та творчою частиною, формулюються розв'язані наукові проблеми та їх значення для практичної діяльності випускника, наводяться рекомендації щодо подальшого наукового і практичного використання здобутих результатів.

Студент повинен висвітлити те нове, що він вносить у розробку проблеми, порівняти його із даними інших дослідників та практиків. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній автором.

Список використаних джерел подається наприкінці роботи, включає позиції з суцільною нумерацією в алфавітному порядку, оформленні за правилами бібліографічного опису.

Додатки – репродукції, малюнки, таблиці, схеми, фотоматеріали та інші види візуального супроводу необхідно розміщувати у тій послідовності, у якій про них згадується у тексті. На всі ілюстрації мають бути посилання в роботі.

Рекомендований обсяг текстової частини дипломної роботи для ОКР «Спеціаліст» – 70-80 сторінок, для ОКР «Магістр» – 75-90 сторінок (з яких 10-15 сторінок можуть складати додатки).

Обов'язковою умовою допуску до захисту студентів ОКР «Магістр» є наявність наукової публікації у фаховому виданні з галузі знань «Мистецтвознавство» або «Культурологія» або опублікованих текст доповіді наукового заходу (матеріали конференції, семінару, круглого столу, тощо). Тема публікації має бути дотичною до теми дипломної роботи, висвітлювати її провідні положення, складати частину пояснювальної записки. Стаття може бути опублікована у співавторстві з керівником наукової або творчої частини роботи. Матеріал має бути внесений у список літератури дипломної роботи, що є однією з умов допуску до захисту. На момент проходження студентом передзахисту він має подати на кафедру разом з роботою або публікацією, або надати інформацію про подання матеріалу до друку (назва видання та терміни його виходу друком).

Рекомендований перелік наукових видань для опублікування статей поданий у додатку Д.

Обов'язковою умовою для допуску до захисту є також участь студента у виставці (мінімум одній впродовж навчання), підтверджена наявність фотоматеріалу (або каталогу).

III. ВИКОНАННЯ ТВОРЧОЇ ЧАСТИНИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

3.1. Основні положення щодо підготовки творчої частини дипломної роботи

Творча робота виконується в наступних видах та жанрах мистецтва:

- живопис: натюрморт (тематичний, з побутовими предметами, квітами, фруктами та ін.); пейзаж (міській, історичний, архітектурний, морський, ведута, епічний); анімалістичний жанр; тематична композиція (історичний, міфологічний, релігійний, батальний жанри); побутовий жанр; портрет (історичний, психологічний, репрезентативний, камерний);
- графіка: вільна, друкована;
- декоративно-прикладне мистецтво: (кераміка, гобелен, батик, художня вишивка, декоративний розпис, імітація вітражу тощо.).
- скульптура: (рельєф – горельєф, контррельєф, барельєф, кругла дрібна пластика).

Матеріали та основи для виконання дипломної роботи:

- для живопису: полотно, акрил, темпера, олія;
- для декоративного розпису: папір, дерев'яні предмети вжитку, гуаш, акрил, анілінові фарби, лаки, тощо;
- імітація вітражу (скло, контури, вітражні фарби);
- вільна графіка (туш, перо, олівець, вугілля, сангіна, соус, пастель, акварель, гуаш);
- друкована графіка (техніки високого, плоского та глибокого друку);
- для декоративно-прикладного мистецтва: кераміка (глина, ангоби, глазури); гобелен (бавовна, шовк, синтетика, спеціальні приладдя); батик (шовк, резерв, контури, фарби для батику); художня вишивка (полотно, шовкові, вовняні нитки, муліне);
- скульптура (глина, гипс, алебастр, дерево тощо);

Для виконання творчої роботи можуть бути використані також: змішана техніка; авторська техніка, колаж.

Формат творчої роботи для ОКР «Спеціаліст». Відповідно до обраного жанру, техніки виконання та художнього задуму автора установлені такі формати та розміри роботи:

- а) для олійного живопису: не більше 100 см по більшій стороні; у виключних випадках, з урахуванням специфіки техніки та матеріалів – на розгляд кафедри;
- б) для станкової графіки: не більше формату А-1;
- в) для скульптури: для круглої скульптури – не більше 100 см.
- г) для творів декоративно-прикладного мистецтва: залежно від матеріалу та техніки виконання, але не менше 50 см і не більше 120 см.

Формат творчої роботи для ОКР «Магістр». Відповідно до обраного жанру, техніки виконання та художнього задуму автора установлені такі формати та розміри роботи:

- а) для олійного живопису: не більше 150 см по більшій стороні; у виключних випадках, з урахуванням специфіки техніки та матеріалів – на розгляд кафедри;
- б) для станкової графіки: не більше формату А-1;
- в) для скульптури: для круглої скульптури – не більше 150 см.
- г) для творів декоративно-прикладного мистецтва: залежно від матеріалу та техніки виконання, але не менше 60 см і не більше 150 см.

Матеріали та техніку студент обирає відповідно до своєї додаткової спеціалізації, що дасть можливість продемонструвати весь комплекс практичних вмінь, навичок, що були ним отримані впродовж навчання та засвоєння профільно-орієнтованих навчальних дисциплін.

3.2. Основні етапи виконання творчої частини дипломної роботи

1. Вибір теми та її затвердження.

Тему дипломної роботи студент обирає разом з керівником творчої роботи. Затвердження теми творчої роботи студент отримує за рішенням кафедри. На перше засідання кафедри поточного навчального року для

затвердження теми дипломної роботи студентом подаються: ескізи, етюд, замальовки, пошуки композиційних схем, кольорові та тональні розробки, ескізи в кольорі тощо. На засіданні кафедри також обговорюються та затверджуються засоби і техніка виконання творчої частини дипломної роботи, її формат. Після затвердження теми, формату, техніки творчої частини дипломної роботи на засіданні кафедри протокол з відповідними даними на затверджується Вченою Радою Інституту.

1. Виконання ескізу. Ескіз виконується в основних колірних співвідношеннях та техніках, які передбачаються для виконання роботи. У його узагальнених формах повинен чітко проглядатися основний художній задум. Основними аспектами у роботі над ескізом є: вибір сюжету, вибір формату, композиція зображення, визначення головних і другорядних елементів у композиції, тонове і колористичне вирішення роботи.

2. Робота над картоном (для скульптури – виконання каркасу).

Картон виконується у форматі, розмірах, затверджених для дипломної роботи, м'яким олівцем або м'яким матеріалом (вугілля, сангіна, соус). Виконання картону передбачає відображення композиційну побудову задуму та тональне рішення роботи.

3. Безпосереднє виконання творчої роботи відбувається відповідно до специфіки того чи іншого виду образотворчого мистецтва з урахуванням властивостей матеріалів, особливостей площинного чи об'ємного вирішення задуму, здійснюється під керівництвом викладача.

Контроль виконання всіх етапів творчої роботи здійснюється шляхом переглядів художньої ради, у яких беруть участь провідні викладачі кафедри дисциплін профільно-орієнтованого циклу, передусім – керівники творчої частини дипломної роботи. Календарний план виконання творчої роботи та графік проведення переглядів складається на кафедрі на початку навчального року відповідно до загального графіка навчального процесу та доводиться до відома студентів у вересні поточного навчального року.

4. *Допуск до захисту.* По завершенні всіх етапів роботи за місяць до захисту студент представляє на розгляд кафедри роботу для допуску. *Творча частина* допускається до захисту, якщо відповідає основним критеріям:

- виконана за авторською ідеєю та у відповідності з затвердженою темою під загальним наглядом керівника;
- в заявленій техніці та в обраному жанрі;
- у правильно вибраному і скомпонованому форматі, композиційно грамотно і врівноважено;
- з конструктивним чи конструктивно-анатомічним зображенням предметів, згідно з впливом перспективи та у пропорційному їх співвідношенні (для живопису та графіки);
- в умовах просторової та повітряної перспективи (для живопису та графіки);
- з передачею світлотіньових моделювань та ліпленням об'єму засобами (для живопису та графіки);
- у правильно відображеному освітленні в умовах обраного середовища;
- при гармонійно обраному колористичному навантаженні;
- з використанням професійних знань і методики, що застосовується для певного виду і жанру образотворчого мистецтва;
- виконана та подана у встановлений термін;
- має позитивний відгук керівника та позитивну зовнішню рецензію.

IV. ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ЧАСТИНИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

4.1. Загальні вимоги

Науково-дослідна частина дипломної роботи виконується українською мовою й оформлюється відповідно до вимог. Текст друкується на одному боці аркуша, з полями не менше як 30 мм – зліва, 10 мм – справа, 20 мм – зверху й знизу, інтервал – 1,5, шрифт – Times New Roman Cyr, кегль – 14. Роботу комплектують відповідно до послідовності у змісті. Розділи

нумерують римськими цифрами (I, II, III), підрозділи номером розділу та підрозділу, через крапку (1.1, 1.2 тощо). Заголовки структурних частин роботи “ЗМІСТ”, "ВСТУП", “РОЗДІЛ”, "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ”, “ДОДАТКИ” друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку наприкінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох чи більше пропозицій, їх розділяють крапкою.

Відстань між заголовком і текстом може дорівнювати 2-3 інтервалам. Нумерація сторінок – наскрізна: номер сторінки позначається арабськими цифрами у правому верхньому кутку, проте на титульній сторінці номер не проставляють. Кожну структурну частину роботи (згідно з розділами) починають із нової сторінки. Абзацний відступ має бути однаковим впродовж усього тексту і дорівнювати п’яти знакам.

4.2. Цитування та посилання на використані літературні джерела

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором. Кожна пряма цитата обов’язково супроводжується посиланням на джерело.

Посилання в тексті роботи на джерела зазначається у квадратних дужках, наприклад: «У роботі В. Іванова проаналізовані методи навчання композиції [5, 12]», де перша цифра — номер джерела за списком, друга — номер сторінки. Посилання на декілька видань оформлюється так: [5; 7; 10; 23] (вказуються порядкові номери у списку джерел). В окремих випадках, коли номер сторінки вказати неможливо, скажімо в Інтернет-публікації, ставиться лише номер джерела за списком.

4.3. Складання та оформлення списку використаних джерел

Список літературних джерел є обов'язковим елементом науково-дослідної частини роботи. Змістовність списку дає уявлення про те, наскільки глибоко студент зумів вивчити стан досліджуваної проблеми, наскільки він володіє предметом дослідження. У списку використаних джерел подається перелік підручників, посібників, статей із журналів, брошур, довідників, інтернет-ресурсів тощо, що використовувались у час виконання роботи (не менше 40 позицій), який укладається відповідно до вимог оформлення списку бібліографічних джерел.

Список джерел виконують в алфавітному порядку. Джерела зазначають відповідно до загальноприйнятої форми оформлення (форма 23 — приклади оформлення бібліографічного списку джерел).

4.4. Оформлення додатків

Додатки виносяться в кінець роботи. Перед додатками згідно загальній нумерації сторінок слід розмістити титульний аркуш, на якому великими літерами (напівжирн.) позначити структурну складову дипломної роботи: **ДОДАТКИ.**

Додатки позначаються зверху всередині цифрами: Додаток 1; Додаток 2, Додаток 3. Додаток повинен мати заголовок, надрукований під словом «Додаток». Нумерація додатків відповідає нумерації розділів, наприклад, додаток 1 — до розділу 1, додаток 3 — до розділу 3. Нумерація ілюстрацій всередині кожного додатку дається окремо, наприклад, рис. 2.1 — перша ілюстрація до другого розділу, рис. 3.2 — друга ілюстрація до третього розділу.

Зображення розміщуються у тій послідовності, як про них згадується у тексті роботи. Крапка після завершення підпису під додатком не ставиться.

У тексті роботи посилання на додаток дається у такий спосіб: (див. Додаток 1). Наприклад: «Проаналізуємо роботу В. Орловського «У полі» (див.

Додаток 2, рис. 2.1). Вона виконана у техніці олійного живопису». Власні роботи студентів та робіт учнів під час практики (оригінали, фото або скановані) слід підписувати так: «Ескіз натюрморту з фруктами. Іванова М.», або «Послідовність роботи над натюрмортом. Іванова М.». Приклад оформлення див. у зразку №3.

V. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ТА ЗАХИСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

5.1. Допуск до захисту. Письмовий відгук керівника, зовнішня рецензія

Завершену текстову частину дипломної роботи у твердій палітурці, з комплектом ілюстративно-демонстраційних матеріалів студент подає на кафедру за десять днів до захисту. Науковий керівник перевіряє і пише відгук на неї. Письмовий відгук керівника висвітлює рівень використання студентом теоретичних знань для розв'язання завдань дослідження, аналіз методики дослідження, оцінку якості вирішених завдань, запропонованих методичних рекомендацій, інформацію про певні недоліки у роботі. Керівник науково-дослідної частини оцінює роботу записом «Допускається до захисту», у разі негативної оцінки – «До захисту не допускається». Керівник творчої роботи висловлює свою оцінку та пропозицію щодо допуску під час відповідного перегляду творчих робіт членами педагогічного колективу кафедри.

Остаточний допуск до захисту надає кафедра під час попереднього розгляду завершених варіантів науково-дослідної й творчої роботи студента. Результати допуску фіксуються відповідним протоколом засідання кафедри за підписом завідувача і секретаря засідання за місяць до захисту.

Науково-дослідна частина кожної дипломної роботи направляється для зовнішньої рецензії. До неї для ознайомлення з повним комплексом роботи студента має бути доданий фотоматеріал щодо творчої частини дипломної роботи. Відгук на дипломну роботу має бути наданий фахівцем, який обов'язково має науковий ступінь не нижче кандидата наук. Кафедра визначає склад рецензентів з висококваліфікованих фахівців кафедр

образотворчого мистецтва інших навчальних або відповідних науково-дослідних закладів. Перелік потенційних рецензентів має бути запропонований студенту кафедрою. Коло наукових і фахових інтересів рецензента має відповідати тематиці дипломної роботи. На вимогу рецензента студент зобов'язаний дати необхідні пояснення з зазначених у рецензії зауважень.

Рецензія, надрукована і підписана рецензентом (підпис завіряється печаткою підприємства), подається на кафедру не пізніше як за три дні до захисту. У ній відзначається відповідність змісту дипломної роботи темі, ґрунтовність розкриття досліджуваних питань, наявність у роботі власних спостережень, реальність і практична цінність запропонованих рекомендаційних рішень.

Дипломна робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, кваліфікаційному рівню, а також не має відгуку та рецензії, до захисту не допускається.

5.2. Рекомендації до підготовки презентації захисту дипломної роботи

Головна мета презентації – це забезпечення стислої візуальної демонстрації основних результатів дипломної роботи.

Презентація роботи виконується за допомогою програмного забезпечення MS POWERPOINT.

Структура презентації:

1-й слайд – інформація з титульної сторінки роботи (назва кафедри, тема, ПІБ студента, ПІБ, науковий ступінь та вчене звання керівників науково-дослідної та творчої частин роботи, тема, техніка, розміри, рік захисту);

2-й слайд – актуальність теми роботи та проблема дослідження, об'єкт, предмет дослідження, мета та завдання роботи, основні методи дослідження;

3-6-й слайди — інформація з другого розділу про проведений педагогічний експеримент;

7-10-й слайди – етапи виконання творчої роботи з наведенням пошукових замальовок, начерків, тощо, фото етапів виконання робіт.

При розробці презентації рекомендується дотримуватися таких вимог:

- тривалість доповіді – 7-10 хв.;
- максимальна кількість слайдів не повинна перевищувати 10 шт.;
- шаблон оформлення – однаковий для всіх слайдів презентації.

5.3. Захист дипломної роботи

Дипломна робота, що складається з двох частин, – науково-дослідної та творчої, захищається перед Державною екзаменаційною комісією (ДЕК) на відкритому засіданні.

1. Студент виголошує заздалегідь підготовлену доповідь (7-10 хв., 4-6 аркушів тексту), користуючись підготовленою презентацією, в якій:

- стисло характеризує об'єкт, мету, завдання роботи;
- розкриває основні теоретичні аспекти досліджуваної проблеми;
- доповідає про її практичні аспекти (конкретні процеси, явища, отримані дані).

Основні положення доповіді підтверджуються відповідним ілюстративним матеріалом.

По завершенні доповіді щодо виконаної теоретичної частини роботи студент представляє свою творчу роботу:

- виголошує назву, стисло характеризує жанр, стиль, особливості обраної техніки;
- розкриває основні етапи виконання творчої роботи;
- доповідає про особливості її виконання, що виникали під час роботи та способи вирішення тих чи інших художніх завдань;
- наводить власне ставлення до виконаної роботи;
- підсумовує виступ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Баранчук И. Живопись от А до Я / И. Баранчук. – М.: Изд. дом «Сибирский цирюльник», 2003. – 143с.
2. Выготский Л. Психология искусства/Л. Выготский. – М.:Педагогика, 1987. – 345 с.
3. Гузій Н. Основи педагогічного професіоналізму/Н.Гузій. – К.: КНУ ім. М. Драгоманова, 2004. – 155 с.
4. Кириченко М. Основи образотворчої грамоти: Навч. посіб / М. Кириченко, І. Кириченко. – К.: Вища шк., 2002. – 190 с.
5. Кулик П. Проблеми етнопедагогіки в контексті становлення української ментальності/П. Кулик. – К.: Либідь, 1990. – 231 с.
6. Кожухова Т. Основи психолого-педагогічного дослідження. – Харків: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2002. – 240 с.
7. Кушнер Ю. Методология и методы педагогических исследований: Учебно-методическое пособие. – Могилев: МГУ им. А.А.Кулешова, 2001. – 112 с
8. Лаврентьєва Г.П., Шишкіна М.П. Методичні рекомендації з організації та проведення науково-педагогічного експерименту. – К.: ПТЗН, 2007. – 72 с.
9. Мартиненко С. Методи навчання та їх класифікація / С. Мартиненко, Л. Хоружа [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті: <http://osvita.ua/school/theory>
10. Падалка Г. Педагогіка мистецтва. Теорія та методика викладання мистецьких дисциплін/Г. Падалка. – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.
11. Паранюшкин Р.Композиция: теория и практика изобразительного искусства / Р. Паранюшкин. – Ростов н/Д.: Феникс, 2005. – 79 с.

Додаткова:

1. Медведєв Л.Г. Формирование графического художественного образа на занятиях по рисунку: учебн. пособие / Л.Г. Медведєв – М.: Просвещение, 1986. – 158с.
2. Пузирков В. Робота над дипломною картиною / Українська академія мистецтва / В.Пузирков. — К., 1995. — Вип. 2. — С. 51–55
3. Сафаралиєва Д. Учебный рисунок в академии художеств / Д. Сафаралиєва. – М.: Изобразительное искусство, 1990. – 138 с.
4. Сидоренко В. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: розвиток візуального мистецтва України ХХ- ХХІ ст. / В. Сидоренко. Ін-т проблем сучасного мистецтва, Акад. мистецтв України. – К.: «ВХ студіо», 2008. – 187 с.
5. Сухенко В. Рисунок у вищій художній школі в контексті сучасних вимог/ В.Сухенко / Українська академія мистецтва. — К., 2010. — Вип. 17. — С. 77–81.
6. Сухенко В. Рисунок: навч. посібник/ В. Сухенко. — К.: «BONA MENTE», 2004. — 184 с.
7. Химич Ю. Методические указания к выполнению работ по рисунку и живописи в период учебной практики в Полтаве для студентов II курса архитектурного факультета / Ю. Химич. — К.: КИСИ, 1985. — 84 с.
8. Шмагало Р. Мистецька освіта в Україні середини ХІХ — середини ХХ ст.: структурування, методологія, художні позиції / Р. Шмагало. — Львів, 2005. — 526 с.

ДОДАТКИ

Зразок 1. Оформлення титульного аркушу
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

«Допущено до захисту»:
Завідувач кафедри образотворчого мистецтва
_____ Ю.В.Романенкова

Протокол засідання кафедри № ___ від «__» 201__ р.

КАШУК ЮЛІЯ ВІКТОРІВНА

КВАЛІФІКАЦІЙНА ТВОРЧА РОБОТА

МАГІСТРА (СПЕЦІАЛІСТА) з напрямку
підготовки 7.02020501 «Образотворче мистецтво»*

Керівник науково-дослідної частини:

Коновалова Ольга Володимирівна,
кандидат мистецтвознавства, доцент
кафедри образотворчого мистецтва

Керівник творчої частини

дипломної роботи:

Рябчук Леся Вікторівна,
старший викладач кафедри
образотворчого мистецтва

Київ 2014

Зразок 2. Оформлення змісту

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ПЕЙЗАЖНИЙ ЖАНР У СИСТЕМІ ЖАНРІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	7
1.1. Жанрова ієрархія в образотворчому мистецтві: виникнення, принципи формування.....	7
1.2. Різновиди пейзажного живопису.....	18
1.3. Пейзажний жанр у світовому живописі: виникнення та основні етапи еволюції.....	12
Висновки до першого розділу.....	31
РОЗДІЛ II. ПЕЙЗАЖНИЙ ЖАНР В УКРАЇНСЬКОМУ ЖИВОПИСУ: ВІД ДАВНИНИ ДО XIX СТ.	34
2.1. Пейзаж в українському живопису від Київської Русі до XVII ст.....	34
2.2. Український пейзаж XVII-XIX ст.: провідні митці, тенденції розвитку.....	38
2.3. Особливості олійного живопису: специфіка застосування техніки.....	40
Висновки до другого розділу.....	53
РОЗДІЛ III. Пейзаж «Вечоріє»: стадії виконання	55
3.1. Концепція, початок роботи над образами, пошук композиційного рішення.....	55
3.2. Створення картону. Перші етапи написання полотна. Технологічні проблеми, шляхи їх вирішення.....	60
3.3. Основна робота над полотном, завершальна стадія.....	65
Висновки до третього розділу.....	70
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	77

Зразок 3. Приклад подання додатків у роботі

Додаток 1 Репродукції картин

Рис. 1.1. К. Моне. «Пруд з лататтям». Полотно, олія.

Рис. 1.2. К. Моне. «Руанський собор». Полотно, олія

Рис. 1.3. І. Левітан. «Над вічним спокоєм». Полотно, олія

Додаток 2
Репродукції картин

Рис. 2.1. В.Орловський. «Залив». Полотно, олія

Рис. 2.2. М. Пимоненко. «Біля колодязя». Полотно, олія

Додаток Б
Послідовність роботи над натюрмортом. Автор – М. Іванова

Рис. 3.1. Перший етап виконання натюрморту з побутових предметів: пошук формату, композиційного рішення

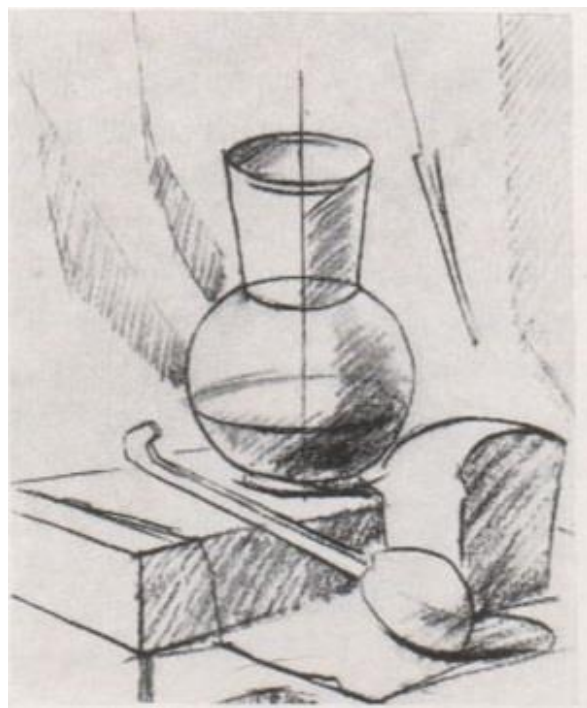

Рис.3.2. Другий етап виконання натюрморту: конструктивна побудова предметів

Рис. 3. 3. Третій етап виконання натюрморту: тональна проробка предметів

Рис. 3.4. Четвертий етап роботи над натюрмортом: узагальнення

Критерії оцінювання дипломної роботи

Критерії оцінювання дипломної роботи студента ОКР «Спеціаліст» та «Магістр»

№ п/п			Макс. к-ть балів за кожним критерієм
1.	Науково-дослідна частина	Грамотність формулювання мети, завдань, об'єкту, предмету, завдань, структури роботи, актуальності, новизни, теоретичного та практичного значення дослідження	10
		Володіння мистецтвознавчим та педагогічним термінологічним апаратом	10
		Наявність та якість наукової публікації	10
		Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки, список використаних джерел)	5
		Дотримання правил оформлення списку використаних джерел	5
	Разом		40
2.	Творча частина	Оригінальність творчого задуму, нестандартність підходу до завдання, наявність індивідуальної манери	10
		Вдале, грамотне композиційне рішення, колористичне рішення, техніка виконання	10
		Чітка конструктивна побудова елементів композиції	10
		Наявність підтвердження участі у творчому конкурсі або виставці	10
	Разом		40
3.	Захист	Чіткість і грамотність доповіді	5
		Якість і послідовність, логіка викладення матеріалу в презентації	5
		Відповіді на запитання, аргументованість власної точки зору	10
	Разом		20
Загальна сума балів		100	

ДОДАТОК Д

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК НАУКОВИХ ВИДАНЬ ДЛЯ ОПУБЛІКУВАННЯ СТАТЕЙ

1. Культурно-мистецький альманах «АРТ-простір» (для статей у співавторстві з науковим керівником).
2. Збірник наукових праць «Культура і сучасність» (Київ).
3. Збірник наукових праць «Молодий вчений» (Херсон).
4. Збірник наукових праць «Мистецтвознавчі записки» (для статей у співавторстві з науковим керівником) (Київ).
5. «Вісник ХАДМ» (Харків).
6. Наукові збірники Київського університету імені Бориса Грінченка.